

GAZETA TRANSILVANIEI

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România şi streinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci.

REDACŢIA, TIPOGRAFIA ŞI ADMINISTRAŢIA: BRAŞOV, PIAŢA MARE Nr. 30. Telefon: Nr. 226.

Pentru Braşov cu dusul acasă pe an 24 coroane. Fără dus acasă pe an 20 coroane, pe 1/2 an 10 coroane, pe 1/4 an 5 coroane. Un număr 10 bani. Inserate: un şir peţit 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif şi învoială. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

Caritate şi politică.

E cald şi-a înverzit totul. De-acum va fi mai puţin lipsa şi suferinţa şi mizeria. Inimile oamenilor sunt mai vesele şi mai deschise sentimentelor înalte. Iar minţile lor se gândesc şi la binefaceri.

Cu toate acestea n-aş putea zice că lumea de astăzi este mai altruistă decât cea de ieri. Îndesebni nu, când mă gândesc că în comitetele societăţilor de binefacere sânt tot astfel de persoane, cari ar fi să faci bine fără a fi în comitet şi cari cred că fac destul bine, dacă primesc să figureze numai în comitete. Astfel de binefaceri sânt mai mult pomani şi cerşetorie.

Parcă văd marile placate ale Societăţii pentru protecţia copiilor, ale altei societăţi pentru zidirea şi întreţinerea sanatoriilor de tuberculoşi, şi-atâtea „invitări” în trei limbi la zeci de baluri, al căror venit e hotărît să se dea spre scopuri filantropice. Odată întreg oraşul era ocupat — ca-n stare de asediu — de grupele de câte 2—3 doamne şi domnişoare, cari se postaseră la fiecare colţ de stradă să prindă o mesicioară cu cheta de cerşetorie. Să fi fost şi cel mai iscusit detectiv şi nu te-ai fi putut strecura printre patrulele acestea de binefacere fără să fii observat. Dă-deai însfârşit şi tu, la colţul acesta de stradă, la colţul celalalt, la intrarea în parc, la ieşirea din parc etc. Dă-deai şi nu întrebai de ce, şi nu ştiai pentru ce anume dai. Dă-deai, fiindcă era pentru un scop de binefacere.

Mă gândiam la toate acestea într-o după amiază de toamnă, când cineva îmi bătu în uşă. Deschid. Era un ţaran. Vorbia ungureşte. Îmi întinse o carte de subscrieri şi-mi ceru să dau şi eu ceva pentru zidirea unei biserici, care nu era să fie biserică românească.

Căţva timp am stat aşa fără să mă pot gândi. Apoi îmi trecu prin minte, că am cerut şi noi să ni se dea pentru biserică şi pentru alte clădiri şi pentru şcoale mai ales

şi... nu ni s-a dat. Şi m-am uitat atunci lung la ţaranul, care nu putea şti, de care neam mă ţin, şi i-am răspuns, că trebuie să dau la ai mei.

— Dar înaintea lui Dumnezeu, sântem toţi la fel, domniule.

— Eu vreau să stau înaintea lui Dumnezeu laolaltă cu-ai mei.

— În cer nu va mai şti nimeni, că a fost odată ungiur ori român.

— Zidiţi biserica voastră în cer, badeo, şi apoi dau şi eu. Dar nu vezi Dumnezeu, că aici sântem încă pe pământ?

— Dă, domniule, cât de puţin, că-ţi va răsplăti Dumnezeu.

— Vouă, mă gândii atunci în mine, nu Vă răsplăteşte?

Deci n-am dat şi pentru întâia dată în viaţa mea mi-a fost ruşine de mine... după ce pleacă ţaranul cu coepta. M-am uitat la degetele mâinei mele să văd de sânt crispate într-o strângere, care nu le-a lăsat să se desfacă? Ori s-au putut prăbuşi aşa deodată strălucitoarele învăţăturii morale, auzite din gura unor mari filozofi ori scoase din cărţile unor şi mai mari poeţi? Şi oare va rămănea omul totdeauna aşa, cum s-a arătat în clipele acelea prin mine, milos faţă de unii, faţă de ai săi, şi nelindurător faţă de străini? Niciodată nu se va putea şterge deosebirea aceasta dintre om şi om?

Doriam să nu fi venit ţaranul acela. Să nu fi cerut. Să nu-mi fi dat prilej să fiu rău, când puteam să rămân bun ca mai înainte. Doriam. Şi totuş m-am bucurat, că a venit, pentru că m-am putut desluşi cu sufletul meu şi l-am desvinovăţit.

Nouă nu ni s-a dat, fiindcă sântem români? Numai de aceea nu ni s-a dat, fiindcă sântem români? Iar sufletul meu a răspuns atât de senin şi-atât de convins, ca şi când ar fi stat înaintea lui Dumnezeu la judecata din urmă: „Numai fiindcă sânteti români.”

— Şi de ce nu ai vrut să dai tu celuilalt, străinului?

— Fiindcă el nu-i român! Numai fiindcă el nu-i român. Dinte pentru dinte, ochiu pentru ochiu. Iată educaţia ce ne-o face politica!

O, da, ştiu. Cetind aceste rânduri ziarele ungureşti vor ţipa şi ne vor batjocuri: iată sălbăticii valahi, cari nu se înmoaie nici măcar în faţa durerii omenestii şi înainte de ce-ar alina-o scricesc după naţionalitatea şi religia celui ce suferă. Acestor s barbarii, cari se laudă, că ar fi de 2000 de ani în Europa.

Dar întreb: Sântem noi de vină, dacă politica guvernului ungureşti a sădit până şi-n inimile noastre indiferenţismul faţă de fapte de-o înaltă moralitate şi ne silesc să nu rămânem nici-o clipă numai oameni, ci să ne-aducem aminte în fiecare moment, că în ţara aceasta nu putem să fim, decât întâi Români şi-apoi oameni?

De ce ne sfârtică sufletele, de ce ni le zdreţnesc făcându-ne să credem — după modelul politicii lor, care cunoaşte drepturi numai pe seama Maghiarilor şi celor, care se dau de Maghiari — că liga pentru protecţia copiilor se îngrijeşte numai de copiii lor, nu şi de-ai noştri, iar dacă ia şi de-ai noştri, îi ia, ca să facă din ei ieniceri de al secolului XX-lea? De ce ne silesc prin politica lor să credem, că în sanatoriile de tuberculoşi se vindecă numai bolnavii lor, nu şi ai noştri? De ce rup din inimile noastre sentimentele de milă?

Şi chiar dacă ne-ar arăta prin statistici, că sânt atâţia şi atâţia Români, cari s-au bucurat de banul dăruit şi de noi, noi nu le-am crede. Ci-am crede, că şi statisticele sânt mincinoase. Că sânt ticluiri de fantazie, cum sânt sistemele lor de politică naţională, proiectele lor de vot universal, planurile lor de colonizare şi de organizare a luptei contra ridicării şi dezvoltării noastre economice. Astfel de ravagii a suferit încrederea noastră în cei, cari stau la cârma ţării.

Ba politica a aruncat un negru val de îndoială chiar şi asupra in-

stituţiilor de cea mai curată ştiinţă. Sute şi sute de români te vor sfătui — dacă ai avea nenorocirea să suferi de vre-o boală grea — să te duci la Viena ori la Bucureşti, ca să consulţi pe medicii celebri de-acolo. Şi se vor mira cum de-ai avut curajul să mergi la Budapesta ori la Cluj. Iar dacă l-ai întreba „de ce”, ū-ar răspunde în tonul cel mai serios: „Dar bine, omule, nu ū-e frică că oamenii aceia, ştind că eşti român, ūşi vor zice aşa în sine. „Ei, un român mai puţin”, şi te vor lăsa să mori ori te vor nenoroci printr-o operaţie greşită?”

Mai există încă un stadiu, încă o treaptă, la care să se ridice neîncrederea noastră, când spiritul public este stăpănit de astfel de idei, cari sânt fără îndoială fantazmagorii şi închipuirii şubrede?

Dar nu poate exista un singur om cu judecata rece, care să nu recunoască împreună cu noi, că numai politica, nedreaptă, partinitoare, urată politică de aspiratori a putut invenina până la gradul acesta morala socială, sufletul atător popoare, pe cari nu le mai leagă nimic, dar absolut nimic din ceea ce se numeşte încredere. Iată de ce în ţara noastră nu vei găsi nici măcar un singur om, cu conştiinţa de sine, care vrea adică să trăiască slujind unor idealuri mai înalte decât este obicinuita viaţă de-o zi cu mâncarea şi beutura măsurată, şi care să poată zice despre sine, că este mulţumit cu viaţa şi drepturile sale de cetăţean al statului.

Acum, după ce a cetit aceste rânduri, poate nu se mai miră nimeni, că ūi se strânge inima de durere şi ruşine, când ar fi să dai şi tu un ajutor pentru alinarea durerilor unor nenorociţi, şi stai totuş aşa aiurit şi te gândeşti la păcatul cel mare al celor, ce nu te lasă să fi om. Rămâi astfel şi tu bestia umană, pânăcând vor înceta ceilalţi de-a mai fi.

Căci ai conştiinţa, că nu al tău este păcatul cel mai mare, ci

al celor, cari te silesc să păcătuieşti. Tu numai suferi şi ūi-e ruşine, că nu poţi fi om în ţara ta.

Dr. Mihali şi Lukacs. »Seara« din Bucureşti are o informaţie din Budapesta, că d-l Dr. Teodor Mihali, preşedintele clubului parlamentar al naţionalităţilor, a avut o lungă conferinţă cu primul ministru Lukacs. Rezultatul se ţine secret.—Nu ştim întru cât e exactă această ştire, dar noi suntem informaţi, că în adevăr primministrul Lukacs şi-a exprimat dorinţa, că ar voi să aibă o intrevedere cu d-nul Dr. T. Mihali, ca acesta să-i expue toate pretensiunile şi doleanţele poporului românesc.

Poate că de aceasta intrevedere este vorba în informaţia primită de »Seara«.

Meetingul dela Alba-Iulia. O telegramă sosită eri ne anunţă, că viceşpanul comitatului Albeinferioare a aprobat deciziunea volnică a primarului oraşului Alba-Iulia, prin care se opreşte ţinerea meetingului fixat pe ziua de Mercuri 29 Mai st. n. În contra acestei hotăriri convocătorii meetingului au apelat la ministrul de interne.

Darea de seamă a lui Kristoffy. Fostul ministru Kristoffy József ūşi va ţinea Duminecă, în 19 l. c. darea de seamă înaintea alegătorilor săi din Bi-chiş-Ciaba.

Aderenţii lui Kristoffy aşteaptă cu mult interes expunerile lui Kristoffy asupra stărilor politice dela noi.

Votul femeilor. Camera italiană a discutat Miercuri, în 15 l. c. propunerea deputatului Mirabelli, ca să se dea drept de vot femeilor. Propunerea a fost respinsă cu 218, contra 47 voturi. Guvernul asemenea a fost contra, deşi în principiu admite dreptul de vot al femeilor. Realizarea lui se va face în alte timpuri.

Dumineca în Londra.

Într-un oraş ca acesta, fireşte, săpămâna trece cum trece, cu mare viaţă, cu sgomote necurmate, grele, cari nu-ţi dau pace, te urmăresc zi şi noapte, ūi lasă în urechi un văjăit continuu. Însă, cum ajunge Dumineca, toate încetează; amuţesc străzile. Prăvăliile sunt închise. Foile zilnice nu apar. Şi nici poştă nu-i. Ca un monstru obosit oraşul dormitează. Măine se va trezi, desigur; mugii va iar; bufni va fumul de coşuri; porni-se-va mulţimea cu larma, cu vuetul ca de pe adânci, răscolite. Dar azi măcar e o s-o ūei răzna, să te pierzi în labirintul străzilor şi să gusti cu atât mai mult hodina şi tăcerea vastului oraş, care — aşa cum este, ūi are rumuseţea lui.

Se plâng mulţi de negură; dar Londra fără negură ar fi ca un moar fără purpură. Se ūntelge, nu-ūi că de negura ceea deasă, mirosind funingine, care târâşte cu ea noaptea, şi confundă, şi înăbuşe tot, vietăţi lucruri; e o altă negură — uşoară, ūbitire ca un vâl, care înmoae forţele, aruncă în lume nelămuritul, face din realitate, slăbind razele, dăna-le culoare, îndărătul ei soarele se

prevede stins, rotund şi roşu ca un talger de aur, de ūil ochii la el, şi-l doreşti cald, şi-l doreşti fierbinte; şi când ūi recapătă uneori focul, atunci — cum să zic? Ūiţi de toate, ūi vine să zburzi în lumina lui, să baţi din palne şi să-i strigi ca un copil: soare, soare! — soare, soare!

Priveşti uimit la cer şi la ceaţă, cum se rupe cu lucruri de mătase; şi acoperişuri nesfârşite, hornuri, coşuri lungi, cupole apar scântelind — un oraş nou, parcă eşti acum-acum din ape.

Liniştea dimineţii e intreruptă numai de trenuri. Le auzi horând undeva, şi când întorci capul ūată-lei Trece, sună, sgdue o clipă-două podurile aruncate asupra străzilor, şi fug înainte.

Şi iarăşi linişte. Până când încep dela un timp clopotele — mii de clopote din mii de turle; şi cântă ūi şi cântă colo; mai tare cântă şi mai încet; şi mai stins cântă, parcă din alte lumi ascunde; şi mii de clopote din mii de turle cântă — aşa cântă clopotele astea, cari nu şi-au pierdut rostul. Ba tocmai aci, în acest imens furnal de interese, nevoia lor e mai simţită. Iehovah pare mai viu în conştiinţa multora. Cartea sfântă se citeşte; o vezi, frumos legată, în mâinile părinţilor, fetelor, băieţilor, cari se îndreaptă în

rânduri la biserici — pline toate bisericile. Şi te atrag. Întri bucuros, chiar dacă ūi-ar lipsi credinţa. E acolo şi flor de taină, şi răsunet de cântări şi de orgă în aerul umbrat...

După amiazi sunt deschise câteva muzee şi galerii, dar lumea se grămădeşte mai mult în parcuri. Şi ce frumoase s parcurile din Londra! Unele foarte vaste; şi le găseşti des: în mijlocul oraşului, dintre clădiri înegrite, odată pătrunzi în ele, şi simţi o plăcere aşa de neaşteptată. Parcă eşti undeva la ţară. Atâta-s de rustice, că şi turme de căprioare, şi oi — e drept de culoarea fumului, pasce iarba totdeauna verde. În aceste parcuri urmăreşti cu deamănuntul toate schimbările, râsul şi plânsul anotimpurilor. Cum dai în primăvară, şi auzi mierloiu; şi răsar sofrăul, şi răsar ghioceii, cari poartă în englezeşte un aşă de frumos name: picuri de zăpadă; şi la rând vin şi celelalte: se umplu straturile, se îmbracă pomii. Multe parcuri au grădini a parte — mici bucăţi de raiu, unde se cultivă cu îngrijire toate florile şi plantele pomenite în Shakespeare: dela buruliana şi mărgăritele ce împodobiră truntea Ofeliei, până la cucuta vrăjitoarelor din Macbeth. Întri aci pe sub porţi de frunze şi creuri de urandării, şi eşti pe alei ce fug între coşaci bătrâni; şi unde nu înăneşti şi câte un trunchiul fantomatic, aproape

nevăzut sub iederă, şi lauri — păduri de lauri, cu flori învalte, albe şi roşii ca nişte buchete. Apoi lacurile; şi tuşişurile din ele, cu belşugul de muşchiu şi de umbre umezi şi de ierburii ce se caţără pe stânci, închipuind ostroave din mări necunoscute, şi de unde pasării ūi au sborul — unele sus, alte de apă; şi copiii drăgălaşi, cari se strânz şi le arunca fărămiturii de păine; şi râsul, şi gălăgia lor veselă...

Dar parcurile se însufleţesc Dumineca şi de-o mişcare cu totul caracteristică şi neobicinuită ţărilor de pe continent: intrările şi cuvântările în aer liber. Trimişi partidelor, oamenii feruitelor grupări închipuite şi nelichipuite, roşul-socialist, stoeciul-anarhist, vânăutul-ateist, şi ceilalţi pentru cari n-ai găsi culoare să-i poţi însemna: liber-cugetătorii şi cugetătorii fără laei, social-invăntaţii şi neoromanţii-sociali, moralişti fără religie şi religioşi-apocaliptici, toţi ūi aduc preţiosul talant; vin cu steaguri şi pupitre, şi se aşează în parcuri. Şi dacă eşti puţin deprins, pricepi îndată cam ce vor.

Aşa, te ūiţi aici la mai mulţi în capete goale? O mare idee i-a strâns ia olaltă, o idee atât de luminoasă că-şi găseşte expresia în două cuvinte: jos pălăriile! Se cheamă, că e formează »Societatea celor ce nu poartă pălării«. Alţii colo zămbesc într-una — zămbesc auditorii, zămbesc şi oratorul; şi cum

dela un timp se face serios, toţi strigă: zămbeste, omule, zămbeste! El ūitase, că face parte din »Societatea zămbitorilor«. Dar ipochimenul asta? Cât de solemn se ūită la cer, şi la pământ, şi iar la cer; şi la stânga ţine un steag cu devisa: »Credem în Metempsihoacă. A haa, de aceea tot spune el de încarnării şi reîncarnării, şi de regiuni astrale şi de spirite... Alături pe o pânză albă cât un ceorşaf citeşti — nu fără emoţie; »Cele zece porunci ale umanitariilor«. Pe altă pânză, şi cu litere ca de foc: »Pământul, aerul şi apa, produsele originale de nutrire, au fost înainte ca Dumnezeu să fi creat omul«. Mai mult însă ca toate, un steag atrage luarea-aminte: roşu-aprins, cu o cruce la mijloc şi împrejur cuvintele: »Viaţa e scurtă, priveghează şi te roagă«. Asta-i faimoasa Salvation Army, sau mai bine oastea lui Dumnezeu, care duce o goană strâşnică pentru cucerirea sufletelor, în chip sgomotos, prin cântece, prin tobe şi tromboane şi prin discursuri ce sună ca şi tromboanele. Iată acum şi sufragetele; au venit cu harabaua — o tribună ideală, care lunecă pe roate, din străzi în parcuri şi din parcuri în străzi; pretutindeni ūi poartă manifestele şi panglicile verde-alboliachi şi rochiile elocvente, cari se zbat a răboiului mai dihai ca steagurile. Vorbeşte una tânără, subţirică; şi vorbeşte frumos, adecă totuţjeşte fru-

La situație. Nici zilele aceste n-au adus nimic nou în situația politică. Se sbat stăpânitorii în cercul lor îngust, ca pești pe uscat, dar nu pot ajunge la creangă verde. Lukács a continuat tratativele și Miercuri, de astădată cu — Polonyi. Tratativele se țin în secret. Polonyi a spus numai generalități, d. e. că Lukács e aplicat pentru pace, ceea ce o știe toată lumea. Și a mai spus ceva. Că adevărul stăruie, ca să se știe o conferență a tuturor partidelor și aici să se limpezească situația

Polonyi bate apa în piulă!
După ce Polonyi a conferat cu Lukács, s-a dus la Iusth, cu care a stat de vorbă timp mai lung. Iusth întrebat asupra convorbirii cu Polonyi, a declarat următoarele:

— Aud, că pe Luni se va pune la ordinea zilei proiectul militar. Noi însă vom continua lupta cu cea mai mare forță, până ce nu vom eluipa dreptul electoral.

Va să zică continuarea luptei, și nu pace!

Camera ține azi o ședință formală, în care va fixa ordinea de zi a ședinței de Luni, căci mâine Sâmbătă nu se ține ședință.

Partidele țin întruniri azi seara. La întrunirea conferenței partidului muncii, Lukács va vorbi iarăș despre situația politică.

Partidul iusthist își va fixa în întrunire tactică față de proiectul militar, dacă se pune la ordinea zilei, iar Iusth face raport despre tratativele cu Lukács.

Externe. Germania își are o nouă senzație. Cu ocazia banchetului de alături, dat de guvernatorul din Alsacia, împăratul Wilhelm a rostit un toast spunând între altele:

Dață continuați campania începută cu dieta, voi distruge constituția d-voastră. Până acum îmi cunoașteți numai o calitate, dar nu este esclus să-mi cunoașteți și cealaltă calitate. Dață lucrurile nu se vor schimba în Alsacia Lorena o voi schimba în provincie prusiacă.

Aceste declarații ale împăratului au provocat o mare senzație și consternare.

După știri din Constanti-nopol Poarta a respins nota Rusiei, prin care cere despăgubiri pentru pagubele, pe cari închiderea Dardanelor le-a cauzat comerțului rusesc. Turcia a respins nota pe motiv, că n'a călcat nici o convenție.

Rusia însă nu vooeste să audă de aceasta, pe motiv, că pe baza convențiunii dela Berlin Dardanelele trebuie să fie deschise în permanență atât în timp de războiu, cât și în timp de pace. Această atitudine a Rusiei față de Turcia, după cum se pare, agravează situația. După părerea unor puteri, Rusia va deveni un dușman mai de temut al Turciei decât chiar Italia.

— Președinte al camerei turcești a fost ales fostul ministru Halil.

— În camera Lorzilor, în cursul discuțiunii generale a politicii militare, mai mulți lorzi au întrebat dacă un corp de expediție pentru serviciul de pe continent ar fi la dispoziția guvernului la caz de trebuință? Lordul Crewe a declarat următoarele: »Nu avem convențiune cu obligațiuni militare din partea noastră, nu avem alianțe militare, care ar putea să ne implice în dificultăți, nu avem înțelegeri sau angajamente secrete, dar avem înțelegeri cordiale de un caracter intim.

Membrii camerei sunt tot atât de competenți ca guvernul spre a judeca însemnătatea acestor înțelegeri, în cazul de vre-o complicație externă de care să ne ferească Dumnezeu.

Centenarul răpirei Basarabiei.

— De A. D. Xenopol. —

— Fine. —

III.

Răpirea Basarabiei celei mari nu încheie însă nedreapta purtare a Rușilor față cu țările Române. O nouă împrejurare veni să se adauge la actul întâi al desmembrării Moldovei, pentru a-i rupe încă odată piciorul de abia herăstuit din o primă amputare. Anume războiul dela 1853—1856 eșise rău pentru Ruși și puterile apusene, care luaseră partea Turciei în această ciocnire, impuseră Rusiei între alte condiții și cea a înapoierii către Moldova a trei ținuturi din partea sudică a regiunii anexată de Ruși la 1812; cu alte cuvinte înapoarea Basarabiei propriu-zise.

Pe lângă această condiție, o a doua oprea pe Ruși de-a mai avea o flotă militară în Marea Neagră.

Rusia, care fusese deprimată, în toate răsboaale ei de mai înainte cu Turcii, a se întinde neconținut pe seama acestora, se vedea pentru întâia oară stănjănită în mersul ei propășitor și îndatorită de a da înapoi și a suferi o stărbire în situația ei de mare putere și în înaintarea ei către peninsula Balcanilor. Această lovitură neașteptată încordă toate năzuințele posteroare ale Rusiei pentru a nimici cele două condiții impuse prin tratatul de Paris din 1856, condiții, pe care ea le privea nu numai ca dăunătoare dar chiar ca umilitoare. Ea se folosi deci de războiul franco-german din 1870—71 pentru a vinde învingătoarei Germanii neutralitatea ei, pentru învoierea reconstituirii flotei ei de războiu din Marea Neagră, și un alt războiu, care aduse din nou ciuntirea Moldovei în parte reintregită, trebuia să steargă depe fața pământului, dacă nu din ansele istoriei, amintirea înfrângerii Rusiei din anul 1856. Acest războiu fu acel întâmpat în 1877—78.

Și de astă dată pornirea Rusiei contra Turciei fusese adusă prin nevoia ei de a apăra un popor creștin din dreapta Dunărei de cruzimile și apăsările Turcilor. Acest popor era de astă dată sprijinit din inimă de Ruși, de oarece era de aceeași rasă cu ei: slavă, anume Bulgarilor.

Pentru a merge însă în ajutorul lor, Rușii trebuiau să treacă prin România, care ne mai fiind acum în voia lor cum fusese în vremile anterioare, ci pusă sub protecția colectivă a puterilor europene și având în fruntea ei

un membru al marelui case prusiene de Hohenzollern, nu mai putea s'o încalce fără o prealabilă înțelegere cu ea. Această înțelegere se puse la cale la Livadia în 1876, unde Ion Brătianu se duse ca trimis al statului român. Deși nu se pot ști limbricit vorbele preschimbate între împăratul rusesc și agentul român, totuși depe atunci se ivise zvonul că Rusia are de gând se reee cele trei ținuturi ale Basarabiei. Nu e vorba că convenția pentru trecerea trupelor rusești încheiată între guvernul român și acel al Țării lui spunea că Rușii garantează integritatea teritoriului României; dar această clauzulă fusese formulată la început cu adausul »pe cât timp va ținea războiul», adaos ce a fost lăsat la o parte de Ruși, în urma întâmpinării delegatului român că nu s'ar putea prezenta nici un ministru al României înaintea Camerei cu o asemenea clauzulă. După Constituția românească, alcătuirea subsemnată de guvernul român trebuia să fie încuviințată de Cameră; dar Rușii, care pe atunci respingeau guvernul constituțional, nu țineau samă de această cerință și trecură Prutul înainte ca Parlamentul românesc să fi votat convenția.

E drept că în această nouă încălcare a țărilor române de oștirile rusești, aceste oștiri se purtară cu totul altfel de cum o făcuseră în războaale de mai înainte. Disciplina nu lăsă aproape nimic de dorit și aprovizionările se făcură pretutindeni pe socoteala vistieriei împărătești, plătindu-se tot ce se lua din țările române. Numai o măsură aduse pagubă bănească statului și poporului român: primirea rublei după o valoare mai mare decât cea, pe care o avea în realitate, care primire avu de efect de a umplea România de o monedă depreciată, care trebuia înlăturată mai târziu cu mari jertfe.

Dacă însă purtarea armateilor rusești nu fu de astă dată apăsătoare, cu atât mai mult o fu tratatul de pace, care puse un capăt războiului. Mai întâiu Românii figuraseră în acest războiu ca aliați împreună luptători cu Rușii, după propria cerere a acestora. În timpul amenințătoarelor lupte din jurul Plevnei, Marele duce Nicolai ceruse personal Principelui Carol să vină cu armata lui peste Dunăre în ajutorul Rușilor. Apoi Domnitorul României fusese însărcinat de împăratul să primească conducerea supremă a lucrărilor războinice dinaintea Plevnei. Este apoi iarăș cunoscut că numai căderea acestei cetăți, adusă mai cu seamă prin intervenirea ajutorului românesc, făcu cu puțință Rușilor trecerea Balcanilor și dictarea păcii la San Stefano.

Cu toate aceste Românii deși aliați militari ai Rușilor, de și conlucrătorii lor la câștigarea izbâzii, deși se declaraseră neatârnați de Turci în timpul luptelor, nu fură primiți de Ruși a lua parte la tratările de pace, așa că în aceasta ei fură considerați numai ca obiect asupra căruia se stipulară condiții iar nu subiect, care să le dea și să le impună.

Acesta a fost primul act de nedreptate comis de Ruși față cu Românii în încheerea păcii din 1878. Al doilea mai grav a răsarit din îndeplinirea gândului arătat de ei încă depe timpul tratărilor pentru trecerea oștirilor lor prin România, — reluarea celor trei ținuturi ale Basarabiei, reluare ce fu stipulată în condițiile primitive a tratatului dela San Stefano și pe care acel de Berlin o întări cu pecetea europeană. Mărire peceții însă nu mișură, ci din contra spori nedreptatea făcută statului român, de oarece Europa întreagă deveni organul ei și arătă declinul că și în aceste vremuri de civilizație atât de înaintată pe partea materială și in-

telectuală, pe cea morală reprezentanții cei mai înalți ai culturii europene rămăseseră totîntâmplați în vechile deprinderi, care dau pre-ădere puterii asupra dreptului.

Dar dacă puterile europene ascultară de considerații mai mult exterioare pentru a consfinți o strigătoare nedreptate, în ce situație morală se puneau oare Rușii față cu poporul român, al cărui sânge le slujise atât de mult să dobândească victoria? Ei ceruseră ajutorul lor în un moment foarte critic al luptei, și Românii se grăbiseră a-l oferi fără a pune nici o condiție, de oare-ce nici nu ar fi fost timp de a dezbate vreuna, și cu toate că bănuiau scopurile Rușilor asupra bugeteii lor de pământ. Dar ei credeau cu drept cuvânt că, după o slujbă așă de mare adusă marelui imperiu, ei se va lăpăda de gândul lui ascuns și că răsplata pentru restabilirea victoriei va fi dată cu mărînimie de către aliatul lor.

Ori-cât de puternic ar fi fost interesul Rusiei de a șterge urma umilirii din trecut, era vorba numai de o mișcare de ambiție, pe când datorita carei lega de Români era cea izvoară din o slujbă eminentă adusă tocmai la momentul de seamă și fără de care slujbă lupta cu Turcii putea fi compromisă. Dacă Românii nu ar fi pășit în ajutorul Rusiei, și războiul acesta ar fi eșit în defavoarea ei, pe lângă că nu lua Basarabia, nu îndeplinea nici emanciparea Bulgariei, scopul suprem pentru care lupta fusese întreprinsă.

La 1812 Rușii sfârșesc un războiu declarat pentru apărarea Românilor, cu sfârșirea țării lor. La 1878 Rusia câștigă victorie contra Turcilor numai cu ajutorul Românilor și se despăgubește iarăș pe socoteala, de astă dată a aliaților lor, pentru daunele pricinuite de dușmanul comun.

Cum se poate vedea în asemenea purtare respectarea dreptății?

Poporul român supune aceste fapte marelui popor rusesc și așteaptă, dacă nu restabilirea nedreptății făcute, căci aceasta e cu neputință, dar cel puțin tratarea de-acum înainte a fraților săi, Românii din Basarabia, așa că, după ce s'a stins viața lor proprie de stat, să nu se stângă și să se zugrume și naționalitatea și limba lor particulară.

Marele imperiu însă să nu privească cu sânicie jalea în care se îmbracă tot poporul românesc pentru a plânge pierderea Basarabiei iubite.

Un punct negru la Academia Română.

Din prilejul deschiderii sesiunii anuale a Academiei Române, »Seara» publică cu titlul de mai sus, următoarele:

Venerabilii reprezentanți ai științei și literaturii românești, din țară și de peste hotare, s-au întrunit la Academia, în sesiune anuală. O lună de zile vor ține desbaterile și conferințele lor, cari sunt adevărate sărbători pentru conștiința unității sufletetești a Românilor de pretutindeni.

Salutăm pe nemuritorii noștri cu respectul omagial ce le cuvine, ca unor iluștri protegitori ai culturii naționale. Dar fie-ne îngăduit să le atragem luarea aminte asupra unui penibil punct negru, pe care nu-l putem pierde din ochi cu acest prilej.

La 27 Mai 1909, membrii Academiei, în ședința solemnă, au proclamat coleg al lor pe părintele vicar Vasile Mangra de la Oradea Mare, socotind, în cugetul lor senin, că răsplătesc — prin actul alegerii — trecutul de muncă românească al unuia dintre cărturarii și conducătorii fraților din Ungaria.

Din nefericire și spre rușinea de obște a neamului, părintele Mangra s-a dovedit nevrednic de cinstea ce i-se făcuse. Lăpădându-se de toate credințele naționale, pe cari le mărturisise o viață întreagă, acest călugăr slab de înger a trecut în tabăra dușmanilor de moarte ai turmei sale și ai naționalității românești. De atunci părintele Mangra a fost declarat mort pentru neamul românesc și peste mormântul său sufletec s-a pus piatra disprefului tuturor fraților părășiți de vânzător.

A fost atât de puternică indignarea opiniei publice românești, de peste hotare și de la noi, în cât Iuda neamului n-a mai îndrăsnit să calce pe pământul României și nu s'a prezentat, două sesiuni consecutive, la ședințele Academiei. Dacă ar fi îndrăsnit să încerce acest pas, ar fi fost nevoit să se oprească la hotarele țării, sub paza și ocrotirea jandarmilor lui Tisza, acei care i-a cumpărat sufletul cu arginții lăpădării de neam...

Nici anul acesta, sinistrul personaj nu s-a ivit pe străzile capitalei. Dar a rămas ca un punct negru, pentru Academia Română, faptul că numele lui nu se mai cetește în rândurile nemuritorilor noștri.

Pentru a scăpa de acest negru punct, membrii Academiei n-au de că să aplice, prevederile articolului 60 din regulamentul lor general. Il reproducem textual:

»Care din membrii ar absenta fără motive valide, de la ședințele a două sesiuni generale consecutive. În dată la începutul sesiunii a treia va fi invitat a se declara dacă vooeste a se folosi de drepturile și a îndeplini datoriile ce Academia îi acordă; iar dacă fără motive valide, ar continua a absenta și de la următoarea sesiune, sentența se va considera de caz de absență asupra căruia Academia se va pronunța.

După acelaș regulament al Academiei, »motive valide» ale absenței pot fi numai »boala grea» sau »forță majoră». Ei bine, părintele Mangra nu feră numai de o boală morală, pe care Academia o detestă, împreună cu toți bunii Români, iar »forța majoră» de-a fi mamelucul șovinștilor maghiari nu este mai puțin detestabilă...

Prin urmare membrii Academiei sunt chemați să se pronunțe, în actuală sesiune, asupra »cazului grav» al părintelui Mangra, pe care un singur moment nu l'au putut considera colegilor lor, după săvârșirea actului său odios.

Este o datorie de conștiință și o datorie națională pentru nemuritorii noștri, să se lapede cu o zi mai curând de cel ce și-a vândut legea și neamul pentru un blid de linte!

Să le fie drept serenade.

mos gura, și are buze fragezi, și un glas, și niște ochi, unde scânteie tresar, că fără s'o ascult mă simt încălzit și convins, foarte convins de ce spune, și pentru — oh, pentru o sărutură ce n'aș face! Cum n'aș îngâna în extaz: vot, vot pentru ficele Evei! Și de sigur e vina ei, dacă nu v'ar pot arăta și pe ceilalți oratori. Nu-s mai puțin interesanți. Ascultându-i, ai prilejul să prinzi ceva și din firea englezilor. Vorbesc ei cu ușurință, dar fără proporție: încep cum nu trebuie și sfârșesc unde nu trebuie; aduc adesea pilde prea comune și amestecă lucruri din viața lor intimă, familiară. Altfel oameni stăpâniți, își respectă unii-altora ideile — dacă le au; și desbateri aprinse, cari pe aiurea s'ar înălța până la ceea-ce noi zicem, că este din raiu, aici nu se mântue cu atâta entuziazm.

În deobște aceste întruniri își au folosul netăgăduit. Sunt oratori, cari aduc o atmosferă de gânduri. Nu pot să uit mai ales pe unul. Venise târziu în parc; pără străin — avea și un accent deosebit, și ceva dureros în graiu; și făcând apropieri neașteptate între cugetătorii Darwin și Schopenhaur — Schopenhaur și Spencer, în seara cea măhnită, în oftatul neîntrerupt al folior, prinse a vorbi de cutremure și de focuri, de pornirile cumplite, fără noimă, ale naturii, și de stingerea mai de pe urmă a vieții.

Mulți îl crezură nebun, dar când sună de închiderea parcului, sute de inși îl urmează pe străzi, unde discursurile nu încetează.

Și acum iar clopotele, pentru slujba de noapte — mii de clopote din mii de turle; și cântă ici și cântă colo; mai tare cântă și mai încet; și mai stins cântă, parcă din alte lumi — ascunse; și mii de clopote din mii de turle cântă — așa cântă clopotele astea, pe când luminile încep a licări la geamuri. Și după stururi, colo și colo și colo, în toată necuprinsa Babilonie, cine poate să-și închipue ce aduce noaptea? Câte pături așternute cu flori și câte iubiri îselate și câte așteptări chinuitoare și câte bucurii și câte lăcrămii: și Doamne, câte mistere! Zice undeva Dickens, în Tales of two Cities:

»O gândire solemnă, când întru noaptea într'un mare oraș, e că fiecare din acele negre case îngrămădite închide taina ei; că fiecare odaie în fiecare din ele închide taina ei; că fiecare inimă ce bate în sutele de mii de piepturi acolo este, în oarecari privințe, o taină inimei celei mai apropiate.»

Decât asemenea gânduri se șterg, cum ajungi în toiu orașului. Auzi lărmuiri de veselie împrejur; o strălucire feerică te ia și-ți scoate înaintea vitrine stinse, porticuri de teatre închise, stații și florărese, și colțuri mai în umbră,

de unde răsar cunoscutele sirene ale nopții — multe, nenumerate scad și cresc dealungul trotuarelor, își mîldie trupurile; pe sub globuri de argint, pe sub firme ce ard în toate culorile mai voluptos foșnes: astă seară mătăsurile, ispitesc parfumurile, palpită dorițele. Chiar și numele acestei părți are ceva din moliciunea, din râsul curtezeanei: Piccadilly, Mergând mai jos, pe lângă înaltul monument cât un turn al lui Nelson, dai în City, vechea Londră. Odată acolo erau petreceri multe și zvonuri și voebună — palate în sărbătoare, taverne vestite ca Mermaid și La Capul Mistrățului, unde mucălitul Falstaff mânca și bea cât zece, alături de prinți și de scriitorii vrednici, cari știau să ție și lira și paharul; dar azi e cu totul în stăpânirea lui Mammon, și de cum se lasă noaptea, mișcarea se oprește: pare un oraș din povești grozave, asupra căruia duhuri de vrajă au trecut, încremenind orice. Singur clopotul catedralei St. Paul a rămas viu, de numără ceasurile, sunând prelung pustiuții, încăperilor fără viață, celor adormiți în preajma bisericilor, și deasupra Tamisei, care curge aproape nesimțită cu și vremea; numai unde fâșii de lumină bat, vezi tremurul apei. Și pe țărâurile lui se întinde liniște; ai zice că nu e nimeni, dar nu te apropii, nu cerceta cu luare-aminte: pe bănci de lemn, la capătul podurilor, sub sfinxi întunecoși,

grămezi de oameni se frământă — o întreagă populație mlizeră.

Unii fac parte din așa numiții Pictori de Trotuare. Cu mâna tremurândă, adesea nemăncăți, și în sborul golandezilor, cari tot își găseac un sălaș de noapte, acești nefeiciți mazăgălesc într'una pe leșezii, Urme din opera lor de peste zi se arată și acum sub lămpi: capete pe jumătate șterse, corăbii ce se înecă, păsări lipite de crengi, pomi și fructe; ba iată și o pâne — autorul a scris sub ea: »Ușoară de zugrăvit, grea de căpătat; și mai încolo: Nu-ți fie rușine de sărăcia onestă» Un altul a tras cu creta versuri, și încă versuri simțite:

Lângă mândrul Thames,
Strălucind în raze,
Își pretrec săracii
Noptile grozave.

Și treptat, dacă treci și Podul Westminster în partea cealaltă, ai impresia unui vis greu; parcă n'ai vrea să crezi. Cum? E cu puțință această privilegiate? Tocmai în orașul cu atât de mult aur? Unde te întorci: fundături și ulicioare negre, stăpânite totdeauna de noapte, și urâte străzi succind-se între case și mai urâte, de aceeaș formă, cu acelaș număr de ferestre — niște enorme cutii mortuare. Le simți mereu alături; se desface din ele ceva sinistru, care te pătrunde, te apasă, îți strânge inima

de-ți vine să țipi: ajunge, ajunge! Mă mergi până la ziua, și mâne și mâne, de capăt nu le dai; într'una perindă casele, de aceeaș formă, cu acelaș număr de ferestre — niște enorme cutii mortuare. Și nu-i măcar o doabă undeva; ba încă pavaguli armu sub felinare un lustru rece, umed, un turbur și mai mult. În răstimpuri din ceată oameni singuratici sau pești ce-și fac de vorbă cu vântul, cănându-se, mormăind frânturi de muzică pe cari ești silit, după vorba lui Shelley:

Să le fie drept serenade.

Și oratorii n'au isprăvit încă. Unii și unde tot mai întâlnești grupuri steaguri — acum și cu lampioane. La mijloc un armonium și una sau două vioare; cântă ele, cântă și cei din jur. La o vreme cu toții tac. Cineva urcă pe scaun și citește din Biblie, ține o predică. Și apoi iarăș pornește instrumente și voci — sute de murmură împreună cântece de și cântece de rugă și cântece de liniște, în cari deseori ca un ecou se bate și vechea plângere: »Omul, iarba, zilele lui ca floarea câmpului, înfloresc...»

M. Ba

130 Filiale proprii
în țară și străinătate
RANGUL PRIM

**Elegant
valorose
GHETE-TURUL**

**TURUL, Fabrică de ghete societ. pe
acțiuni în
Timișoară.**

Cea mai mare fabrică a monarhiei
Prăvălie:
**Brașov, Strada Porții
Nr. 8.**

Stabilimentul de hidroterapie din Brașov
instalat pe lângă băile de aburi ale Eforiei școlare române
gr. or. s'a deschis la 1 Maiu st. n.
Stabilimentul este aranjat conform cerințelor timpului mo-
dern și provăzut cu aparatele de cură cele mai perfecte.
Există două secții separate: una pentru domni și alta pen-
tru doamne.
Stabilimentul este condus de d-l Dr. G. Baiulescu și bol-
navii fac cura cu apă în mod sistematic și rațional, după pre-
scriptia medicului dirigent
D-l Dr. Baiulescu dă consultațiuni în stabiliment în fiecare
zi dimineața dela oarele 7—9 și după amiazi dela 4—5.
Eforia școlărilor centrale gr. or.
române din Brassó. **Administrația băilor.**

Novitate de apă minerală.

Aduc la cunoștința on. publicului, că am pus în circulație
apa de jod a izvorului „BÉLA” din Zajzon, care se află la
toate farmaciile, drogerii, și prăvălii de coloniale.
Despre puterea de vindecare a apei Hanko Vilmos și Dr.
M. Hantz medic suprem comitatens a declarat că apa isvoru-
lui „BÉLA” din Zajzon se pot recomanda la turburarea schim-
bului de materie la anemie, boale de singe, oftica, la catarar-
ia organelor de inspirație și nutremânt, la reumatism și po-
dagră și la boale de rânchiv.
Conținând jod e foarte bună la copii și tineri.
Amestecată cu vin este o beutură răcoritoare.
Fiind Zizinel aproape de Brașov sunt în stare a vinde
sticla cu 10 fileri cu adusul acasă.
Comandele se esecută încă în ziua aceea
Magaz. central și manipularia fântanei
Piața boilor Nr. 3. Telefon 469.
Cu toată stima: **Ladislau Schuster,**
manipulantul apei minerale.

Duminecă în 19 a luni curente
va fi deschiderea

Grădinei cu restaurant Nr. 5

din noufoarte frum. restaurată, cu concert a
capelei orașanești.
Intrare liberă.
Mâncări și beuturi bune, serviciu solid și cu atențiune. De o
cercetare numeroasă se roagă.
Peter Colban
Restaurateur.

Avis!

Am onoarea a aduce la cunoștința Oncr. Dame că lucrez
Costume și rochi de dame după cel mai nou și mo-
dern fason cu preț foarte ieftin.
Garantéz croi inexceptionabil
Cu toată stima
GUSTAV BEER,
croitor de dame Str. Spitalului 33.

De minune prețuri ieftine
cu toată sumpetea cea mare, la
Arnold Schapira,
deposit de giuvaericeale, și
articole de bijuterie.
Brașov, Strada Porții Nr. 36.
Binevoii a Vă convinge, — nu silese
— pe nimeni la cumpărat. —
Atelier de reparat bijuterii și cia-
sonice cu garanție.
— Serviciu ieftin. —
Filia la la CSIKSZEREDA.

Ioan Apfelbach

BRAȘOV, Strada Porții 18.
(La regele gulerilor.)
Vă recomand manazinel meu mare
de ciorapi de bărbați, dame și copii
și ciorapi de turist, cămăși albe și
colorate de turist. Ismene lungi și
genunchi. Gulere,
manjete și cravate moderne.
Umbrel, Toilet și Parfumerie.
Vă servesc solid și sigur.

MICH KOVACICS.

Instalator de gaz și apeduct. Antre-
prenor de canalisări. Tinichigiu de
— lucrări de galanterie și zidiri. —
Brașov, strada neagră 57.
— TELEFON 480. — Nr. 1—12

Din cauza renunțării arendei,
este de vânzare prăsierea de porci
Berkshire, care de present constă
din 110 capete de porci total, sau
și mai puțin. Moșia unde se află
porci este 3 km. departe de
oraș, cătră Ocna
Moșia Berglof-Sibiu.
1—3

Se caută un ucenic

la
Constantin Cristolovean
Pălărier.
Brașov, strada Sf. Nicolae
b. Nr. 4.
1—6.

Wilhelm Csallner,

turtar.
BRAȘOV, Strada Lungă Nr. 30.
Produce cele mai bune și fine turte
dulci cu coresuri, migdale, piper
și turtă de Nürnberg.
Pentru restaurante oale și ai
fine prăjituri desert.
Tot acolo se capătă Met de miere foarte fin
și cu efect vindecător.
Pentru pomeni recunoscuta
turtă dulce a lui Csallner.
Vânzătorilor s. dá rabat.

!! Medicament de un efect fără pereche contra boalelor colice la cai !!

Invenție senzațională!

Patentat cu
Nr. 3956.

ANTICOL.

Scutit d. lege
Nr. 141.

Medicament de un efect fără pereche contra boalelor colice la cai.
Cu medicamentul **ANTICOL** esperențele de doi ani care s'a făcut la
reg. I. de husari sau verificat adevărindu-să că nu există un medicament
care să sisteze mai curând și mai sigur colica, căci în fiecare cas după
o singură doză boala a încetat cu desăvârșire.
O doză care conține 2 porțiuni de **ANTICOL** costă 4 cor., 4 doze 8. cor.,
6 doze 12 coroane

Se poate comanda la inventator:

Laboratoriul de „ANTICOL“.

Mayer Ignáz veterinar suprem reg. Brașov.

Reg. I. e r de husari

Recunoștință

Subsemnatul am găsit că medicamentul inventat și compus de Mayer Ignáz veterinar
suprem de cerc reg. în contra înbolnăviriilor de coleră, este folositor, aplicându-l atât
la cai mei proprii cât și la cai regim. și obținând rezultate surprinzătoare. De aceea atât
pentru efectul său sigur și rapid cât și pentru forma sa ușoară de manipulat, îl recom-
mand cu toată căldură
Littke, colonel m. p.

Ca întregire a recunoștinței de mai sus, îmi au libertatea a publica scrisorile recente
de recunoștință pe care le am în mână despre efectul cu succes al anticolului Broșura
care conține multe scrisori de recunoștință o pun cu plăcere gratuit la dispoziția
amatorilor.

!! Medicament de un efect fără pereche contra boalelor colice la cai !!

A V I Z.

Am onoarea a aduce la cunoștința On. public din oraș și împrejurime că la magazinul meu de haine pentru bărbați,
copii și băeți din Târgul inului Nr. 33 (Palatul Czell) am înființat și

o secție de haine pentru fetețe

după modelele orașelor mari, cu haine de primăvară confecțioate din cele mni fine și moderne stoffe. In privința calității și
prețului pot concura cu ori și care magazin din capitală.

Totodată anunț On. public, că mi-a sosit pentru sesonul de primăvară

Haine de bărbați, băeți și copii

moderne și mă rog a vizita magazinul fără obligament de a cumpăra.

Recomand afacerea mea bunăvoinței și sprijinului On. public.

Cu toată stima

N. P. Godmann Succesor

Samuel Lipot.

Târgul inului Nr. 33 (palatul Czell.)